

TÜRKİYE'YE GİRİŞ YASAĞININ KALDIRILMASI

Türkiye'ye giriş yasağı, temel olarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda düzenlenmiştir. İşbu Kanun'un 9 uncu maddesi "Türkiye'ye giriş yasağı" başlığını taşımakta olup, anılan maddenin birinci fıkrası "Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini alarak, kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'ye girmesinde sakınca görülen yabancıların ülkeye girişini yasaklayabilirler" hükmünü içermektedir.

Türkiye dışında olup da, hakkında Türkiye'ye giriş yasağı konulanlar bu durumlarını genelde Türkiye'ye giriş yapmaya çalıştıklarında öğrenirler. Havaalanlarına veya sınır kapılarına gelen kişiler, buralarda yapılan denetimler sonucunda haklarında "Kabul Edilemez Yolcu Formu" düzenlenerek, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 15-1b maddesi uyarınca girişleri engellenir.

Yasanın 10 uncu maddesine göre, giriş yasağına ilişkin tebligat 9 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında olan yabancılara Türkiye'ye giriş yapmak üzere geldiklerinde sınır kapılarındaki yetkili makam tarafından yapılır. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

Tebligatla ilgili yasal düzenleme bu olmakla birlikte, uygulamada buna çok da riayet edilmediği görülmektedir. Ya bu tebligat usulüne uygun yapılmamakta ya da itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanacakları (süre dâhil olmak üzere) bu tebligatlarda yer almamaktadır. Yine bu tebligatlarda yasağın somut olarak neden konulduğu yer almamakta, sadece yasanın ilgili maddesine (15-1b) atıf yapılmasıyla yetinilmektedir. İlgili madde ise (15-1b) "Türkiye'ye girişleri yasak olanlar" başlığı taşımakta olup, herhangi bir somut neden göstermemektedir. Veya bazılarında olduğu gibi, sadece tahdit kodlarına atıf yapılmaktadır.

Türkiye'ye giriş yasağı olan yabancılar içerisinde önemli bir kesimi (hatta çoğunluğu) oluşturanlar daha önce Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 26 ıncı maddesi uyarınca çıkma izni alarak başka ülke vatandaşlığına (örneğin Alman vatandaşlığı) geçenlerdir. Bunların çoğu ayını zamanda Mavi Kart sahibi kişilerdir. Nitekim bu çalışmada da inceleme konusu olanlar daha çok (öncesinde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan) bu kesimdeki (yabancı) kişilerdir.

Bu gibi yurda giriş (tahdidi) yasağı kararlarına karşı itiraz yolları açıktır. Bazı tahdit kodlarını idari başvuru veya meşruhatlı davetiye ile kaldırmak mümkün olmakla birlikte, diğerlerinde idari dava yoluna gidilmesi gerekmektedir. Bu tür davalarda davalı taraf İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür. Anılan Müdürlüğün kararının iptali ile yurda giriş yasağının kaldırılması talepli olarak

İdare Mahkemesinde dava açılır. Genel Müdürlüğün merkezi Ankara olduğundan, dava Ankara İdare Mahkemesinde açılır.

Anayasanın "Yerleşme ve Seyahat Hürriyeti" başlıklı 23 üncü maddesinde, "Herkes yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahiptir. Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak; seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir. Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlanabilir. Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz" hükmü yer almaktadır.

Yine BM tarafından, 16 Aralık 1966 tarihli, 2200 (XXI) sayılı Genel Kurul Kararıyla kabul edilen ve 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe giren Türkiye'nin taraf olduğu) Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmenin 12 inci maddesinde: "1. Yasal olarak Devletin ülkesinde bulunan herkes, o ülke içinde özgürce hareket etme hakkına ve ikametgâhını seçme özgürlüğüne sahiptir. 2. Herkes, kendi ülkesi de dahil olmak üzere, herhangi bir ülkeyi terk etmekte özgürdür. 3. Yukarıda sözü edilen haklara, ulusal güvenliği, kamu düzenini, kamu sağlığını ya da genel ahlakı veya başkalarının hak ve özgürlüklerini korumak üzere yasalarla konmuş ve bu Sözleşme 'de tanınan diğer haklara uyumlu olanlar dışında herhangi bir sınırlama konulamaz. 4. Hiç kimse, kendi ülkesine girme hakkından keyfi olarak yoksun bırakılamaz" düzenlemesine yer verilmiştir.

Öte yandan 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun "Türk Vatandaşlığından Çıkmanın Geçerliliği ve Sonuçları" başlıklı 27 inci maddesinde; "Çıkma belgesinin ilgiliye imza karşılığı teslimi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir. Türk vatandaşlığını kaybeden kişilerin nüfus aile kütüklerindeki kayıtları kapatılır ve kayıp tarihinden itibaren yabancı muamelesine tabi tutulurlar" hükmü, "Çıkma İzni Almak Suretiyle Türk Vatandaşlığını Kaybeden Kişilere Tanınan Haklar" başlıklı 28 inci maddesinde; "(1) Doğumla Türk vatandaşı olup da çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybedenler ve üçüncü dereceye kadar olan altsoyları, bu maddede belirtilen istisnalar dışında Türk vatandaşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Milli güvenliğe ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklıdır" hükmü yer almaktadır.

Son olarak 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun "Türkiye'ye Giriş Yasağı" başlıklı 9 uncu maddesinde; "Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini alarak, Türkiye dışında olup da kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'ye girmesinde sakınca görülen yabancıların ülkeye girişini yasaklayabilir" hükmü, "Sınır dışı Etme Kararı Alınacaklar" başlıklı 54 üncü maddesinde; "Aşağıda sayılan yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınır:

a) 5237 sayılı Kanununun 59 uncu maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilenler... d) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar" hükmü yer almaktadır.

Yukarıda hukuki dayanakları belirtilen hükümler göz önünde bulundurulduğunda, idarenin (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün) Türkiye'ye giriş yasağı koyma yetkisi bulunmakta ise de; söz konusu takdir yetkisinin kullanılmasında somut bilgi ve belgelerle kişinin ülkeye girişinin yasaklanabileceği, bu yetkinin keyfi olarak kullanılmayacağı açıktır. Nitekim yargının uygulaması da bu yöndedir.

İdare Mahkemesi, tarafımızdan takip edilen birçok davada vermiş olduğu kararlarında, özetle şu hususların altını çizmiştir:

- 1- Yabancının (davacının) ülkemiz için tehdit oluşturduğuna dair bir tespit bulunmalıdır.
- 2- Yabancının (davacının) genel güvenliği tehdit ettiğine dair somut bilgi ve belge bulunmalıdır.
- 3- Yabancının (davacının) risk değerlendirilmesinin nasıl yapıldığına, hangi yönlerden şüphe uyandırdığına dair somut bilgi ve belge bulunmalıdır.
- 4- Salt tahmine ve öngörüye dayalı olarak işlem tesis edilemez.
- 5- Salt tahmine ve öngörüye dayalı olarak seyahat özgürlüğü kısıtlanamaz.
- 6- Ayrıca önceden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan davacının (yabancının) bu somut durumunun göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Hazırlayan: Av. İrfan Güler